

Andreas Schäfer

Dopust

“Idealizirao si ga”, rekla je Ruth uljuljkana u svoju sigurnost. “I dan danas ga idealiziraš”.

Izmaglica je lebdjela nad travom u kojoj su mjestimice svjetlucali navoji crijeva za vodu. Grane breze jedva su se njihale, stolić je izgledao isto kao i jučer, tanjuri, zdjele i čaše prekriveni noćnom rosom.

Lothar je zbacio sa sebe deku i ustao. U kuhinji je popio čašu vode, istuširao se dolje u kupaonici za goste te obukao. Prije negoli je napustio kuću okrenuo se, navika iz pilotskih dana, brzinska snimka prije možda posljednjeg putovanja. Jastuci na sjedećoj garnituri bili su pobacani, prekrivka je ležala na podu, vjetar je otpuhao na tepih nekoliko listova kroz otvorena pomična vrata. Činilo se da Ruth još spava, odozgo se ništa nije čulo.

Mogao bih otići u zračnu luku. Sat na komandnoj ploči pokazivao je 7 sati i 11 minuta, oko devet polazi avion za Atenu – sigurno postoji i neki vezani let, pa će se uz nešto sreće, navečer, kada vrućina popusti, uspinjati uskim puteljcima nekog od istočnih otoka. Ponovo mu je u nosu bio smolast miris insekata koji ga je pratio na njegovim pješačenjima, zaglušujući miris timjana koji se u oblacima širio iz makije. U početku bi ga već nakon nekoliko dana radoznalost tjerala na sljedeći trajekt, kasnije se njegov ritam promijenio, ponovo je prelazio istim dionicama kako bi upoznao promjene krajolika i svjetla, više je puta slijedio isušeno korito rijeke sve do šljunčane plaže jer nije htio vjerovati da odsutnost ljudi nije slučajna. Na vrhu strme obale skitao se po selima čije su se restaurirane kuće skrivale iza bedema, poželio je da i sam tu živi, mogao bi posjedovati jednu od tih utvrda otpornih na oluje iz koje bi se uvečer u nekom vozilu drndao po serpentinama do lučkog mjesta. Prije svega nije se mogao uživati tišine. Ona je, dok je bio tamo, izbrisala njegovu prošlost.

No pri pomisli na Ruthinu šutnju kada bi je kasnije nazvao iz neke druge zemlje, ponovo odbaci plan. Zaboravi odlazak u zračnu luku prolazeći pored ureda, Nexxus Housea i Blue Towersa. Olivettijevi tornjevi koji su hladno blještali izgledali

su kao da se ljuljaju. Lothar položi glavu na upravljač, provuče obje ruke i na trenutak zatvori oči. Kada ih je opet otvorio na širokoj traci ceste nije bilo nijednog automobila.

Oduvijek je neosobnost svoga posla doživljavao kao ugodan popratni efekt pilotskog života, automatizirani tijek radnji, jasno definirani zahtjevi koji su omogućavali da se distancira od sebe i drugih. Nebrojeno je puta preletio svijet, ali rijetko je bio prisiljen prići nekome bliže nego što je htio. Distanca je bila dio njegova posla baš kao i uniforma, a za distancu se već pobrinuo i strog raspored letova: Nakon najviše tjedan dana kabinsko osoblje bi se čak i na dugim letovima raspustilo tako da mu nije teško padalo zadržati odmak. Odlazio je naravno sa svojim kopilotima i kabinskim osobljem u barove ili restorane, u razgovore unosio priče s letova i bezazlene obiteljske anegdote. Uživao je u zajedničkoj euforiji kada bi se na dvije ili tri ili pet tisuća metara visine raspršilo difuzno sivilo oblaka i kada bi sunce obasjalo kokpit; sviđao mu se površni osjećaj zajedništva i grubi ton obraćanja – a nadasve neobaveznost koja se krila iza toga. Svatko je ostao promatrač drugoga, jednako školovan partner koji je na uvijek iste naredbe reagirao uvijek istim odgovorima.

Tim je više Lothar bio iznenađen kada je ta profesionalna suzdržanost nestala u valu sućuti nakon što se pročulo što se dogodilo njegovom sinu. Kolege s kojima nikada nije letio nazivali su kako bi izrazili sućut obitelji. Predsjednik uprave osobno je napisao pismo, a Udruga pilota poslala je na pogreb vijenac. Čudilo ga je da su potpuno nepoznati ljudi suosjećali s njim. I zbunjivalo ga je jer se činilo da su drugi pogođeniji od njega – barem u prvo vrijeme kada je zbog organizacije, javnih nastupa i Ruthinog očaja bio prisiljen biti pribran: na sprovodu, za vrijeme govora ravnatelja škole prije koncerta u spomen na Jakoba ili kada su ih posjetili Jakobovi prijatelji iz jedriličarskog kluba kako bi Ruth i njemu predali knjigu sjećanja. Lothar je grupicu koja je šutke ulazila primio u dnevnom boravku, preuzeo poklon i prelistao ga od prve do zadnje stranice. Jakob u zraku ili Jakob koji se krevelji za kormilom; Jakob s podignutom kriglom piva u ruci na nekoj ljetnoj zabavi. Prisilio se pročitati svaku oproštajnu želju, svaku nevješto napisanu pjesmu nakon čega je Ruth plaćući napustila sobu. On je bio taj koji je Mertena tih tjedana vozio u školu, podizao slušalicu kada bi zvonio telefon, otvarao vrata susjedima, zahvaljujući prihvaćao lonac juhe ili do vrha napunjene vrećice iz dućana i tihog glasa govorio u ime obitelji. Ruth je preko dana jedva izlazila iz kreveta, tek kada bi sunce zašlo spustila bi se

bosih nogu po stepenicama prekrivenih tepihom, sjela bi u kućnoj haljini do njega, a Lothar bi nabrajao što je sve tijekom dana napravio. Jakova više nije bilo, ugasio se, bilo je nemoguće pričati o njemu. Umjesto toga izvještaji o tome tko je ponudio pomoć i što mu je dala gospođa iz dućana s hranom. Lothar je prepričao razgovor sa živčanim mladim svećenikom koji je onda Ruth, prekidana dugim fazama šutnje, ponavljala za sebe, s čuđenjem u glasu kao da je iznenađena da joj je uopće moguće govoriti, da nakon jednog udaha i dalje slijedi i drugi.

Onda je, jednoga dana, Ruth bila bolje. Briga oko Merthena dala joj je uporište. On jedva da je nešto jeo, nije želio vidjeti prijatelje, a na nastavi se teško koncentrirao. Pomagala mu je pri zadaćama, viđala nastavnike, savjetovala se s školskim psihologom – dok je Lothar, oslobođen svoje uloge, provodio tjedne na kauču dnevnog boravka, svako toliko zdrman bešumnim grčevima plača koji bi počeli tako iznenada kako bi i završavali i koji su u ždrijelu ostavljali suhu bol promuklosti. Utjehu su mu pružali rituali kojima se opet posvetio, rutinski pokreti ruku u vrtu, spravljanje jela, jednostavna usredotočenost na sjeckanje povrća – i nada da će opet letjeti. Čekao je da Ruth preuzme kupovinu, da počne primati prijateljice s kojima je sjedila na kauču i tiho razgovarala dok je on uz otvorena vrata u svojoj radnoj sobi sjedio za ekranom i pravio se da ih ne čuje. Iz dana u dan odgađao je tu temu, a onda ga je ona potaknula.

“Zar ne želiš opet letjeti?”, pitala ga je iz spavaće sobe dok je on stajao za umivaonikom u kupaonici. Vidio ju je u ogledalu na krevetu, s jastukom iza leđa i rukama nepokretno položenih na deku.

Pozvali su ga na razgovor na četvrom katu susjedne zgrade. Pripremio se, znao je što bi od njega mogli zahtijevati, a što ne: Ipak je nelagoda da je uopće došlo do tog razgovora ukočila mišiće njegove vilice dok je sjedio u klimatiziranom prostoru preko puta debelog muškarca u ranim pedesetim koji ga upita ozbiljnim glasom:

“Kako ste?”

Lothar je šutio.

Muškarac ga je pomno gledao kroz naočale bez okvira, dubokih bora na čelu i kolebljivo napućenih usana.

“Moram Vas nažalost to pitati.”

“Dobro”, reče Lothar. “Dobro sam” – oklijevao je – “sve bolje.”

“Što radite? Kako provodite dane?”

“Radim u vrtu. Šećem. Ali većinu vremena samo sjedim i ne radim ništa.”

“Možete li spavati?”

“Da.”

“Bez lijekova?”

“Da.”

“A Vaša supruga? Kako je Vaša supruga? Želi li ona ponovo raditi?”

“Možda kasnije. Brine se o našem sinu. Drugom. Merten je još potresen.”

Muškarac kimne.

“Dobiva li Merten stručnu pomoć?”

“Od nedavno, da.”

“A Vi? Imate li Vi nekoga s kime možete razgovarati? Van obitelji.”

Lothar je šutio.

“U takvim slučajevima postoji mogućnost da zatražite pomoć. Možda bi to bilo korisno?”

“Želim letjeti. Raditi svoj posao. To bi bilo od pomoći.”

Muškarac položi palac i kažiprst na staklenu pepeljaru gurkajući je amo-tamo.

“Ali nitko vam ne bi zamjerio da prijedete u management kako biste češće bili s obitelji.” Gledali su se dok Lothar nije odmaknuo pogled. Regal uz vrata bio je od istog tropskog drva kao i pisaći stol. Među fasciklima, brošurama i stručnim knjigama nije uspio vidjeti nijednu privatnu fotografiju. “Zašto ne prespavate? I ne razgovarate sa suprugom?”

“Ne treba mi to. To nije potrebno. Slušajte: Nisam nikakva prijetnja sigurnosti.”

Muškarac je nekoliko puta škljocnuo kopčom srebrnog nalivpera. Potom se na stolici okrenuo prema prozoru, gledao u sivo nebo ponad gradske šume, izgubljen u mislima kao da je sam. Ne mogu te prisiliti, ni na što te ne mogu prisiliti, mislio je Lothar gotovo veselo dok mu se pogled zaustavio na afričkoj maski koja je visila na zidu iza pisaćeg stola. Neko se vrijeme čulo samo zujanje klima uređaja. Potom se muškarac ponovno okrenuo prema Lotharu, položio obje ruke na stol i lagano nasmiješio.

“Donesite nam potvrdu o sposobnosti za letenje.”

Nekoliko tjedana kasnije Lothar je letio za Kairo s iskusnim kopilotom koji će uskoro započeti školovanje za kapetana. Prije nego li se nagnuo nad jednom kartom leta reče:

“Čuo sam.” Stisne usne. “Lijepo da ste ponovo s nama.”

Svih tih mjeseci za vrijeme kojih su mu njegovi kolege izražavali sućut – na briefingu u prostorijama za posadu, u kokpitu ili u predvorju hotela prije nego će se svatko povući u svoju sobu – nitko ga nije pitao o ubojici njegova sina. Nevoljko promrmljano “hvala”, pogled koji traži – ili čak ne ni to –, i potom bi se svi vratili, s olakšanjem kako se činilo, svojim dnevnim obavezama. Moguće je da su se na njegovim letovima manje zabavljali, moguće je da je pomoćno osoblje na njegove molbe reagiralo revnije, moguće je da su njegove ruke visile malo više nego inače, sve drugo bilo je kao i prije – osim jedne razlike: U njegovoj prisutnosti nitko više nije pričao o obitelji. Njega je ta šutnja štitila. U kojoj mjeri, primijetio je jednog poslijepodneva u Seulu. Išli su nešto pojesti, njih trojica, i kada se vratio iz zahoda čuo je kopilota kako govori glavnom domaćinu leta: “Da se meni takvo što dogodilo ubio bih tipa. Po kratkom postupku. Što se mora, mora se.”

Lothar je zadržavši dah stajao pred zidom od bambusa, manje od dva metra udaljen od svojih nevidljivih kolega. Zveckanje, kao da je jedan od njih pomaknuo svoju šalicu čaja. U sljedećem trenutku našao se na širokom pločniku na kojemu su bili gotovo samo mladi ljudi. Kišni oblaci bili su tako nisko nad gradom da su najviši katovi nebodera nestajali u njima. Učini nekoliko koraka, okrene se, zaustavi, pa se pusti da ga gomila gura dalje, pored dućana s elektronskom opremom i dućana sa stripovima velikim poput super marketa, pored igraonica iz kojih je treštalo zaglušujuće piskutanje, praskanje i zavijanje, da bi najzad dospio do gostionice u kojoj su se poslovni ljudi gurali oko drvenih stolova. Pio je cijelu večer Soju, blagu rakiju od riže, gledajući iznad bara fotografije koreanskih planinara koji su odjeveni u jakne s perjem sretni pozirali ispred strmog planinskog krajolika, dok je histerični smijeh drugih gostiju sve glasnije odzvanjao u njegovoj ugodno ispražnjenoj svijesti.

Lothar više nije izlazio s kolegama. Nakon što je ušao u hotelsku sobu, gurnuo je cipele u kut, legao u uniformi, povukao zastore i pogledao u mini bar. Natočio si tonik u čašu, ulio dovoljno džina i pio mijenjajući televizijske programe. Krokodili koji se vuku kroz bočate rijeke; žene odjevene u raskošne svilene haljine koje na

dugačkin brodicama krstare glatkom površinom jezera; dobronamjerni osmijeh voditeljice vremenske prognoze na CNN-u; saloni u zračnim lukama koji prelaze u fasade u kojima se zrcalila isprano plava boja. Kada se probudio suhah usta, svjetlost iz televizora prekrivala je zidove bojama koje se izmjenjuju. Osjetio je kruljenje u želucu, krenuo prema kupaonici, poprskao lice vodom i izašao.

U kojem god gradu bio, uvijek bi prije ili kasnije dospio u četvrt s pučikm kuhinjama, studentskim barovima, u labirint ulica staroga grada gdje bi, uglavnom stojeći, nešto pojeo. Jednom je, ležeći na klupici u parku, otvorio oči ne znajući gdje se nalazi. Na platani iznad njega kreštalala je neka ptica, vjerojatno je more bilo u blizini jer je zrak bio svjež i slankast, ali nije se mogao sjetiti ni leta ni toga kako je ondje dospio. Osluškiavao je glasove, dijelove razgovora, ali ništa nije mogao čuti osim prometne buke, a kada je najzad okrenuo glavu ugledao je iza krošnji parka futurističke nebudere Šangaja.

Sjećao se kako je u Delhiju stajao opijen pred zazivačem zmija, dječakom od jedva deset godina koji je odmah prestao puhati u svoju frulu i nijemo gledao u pod. Satima je čučao na vjetrovitom ulazu neke robne kuće i čekao ne znajući što. Ukrcao se u autobus koji se zaustavio uz pločnik i vozio stisnut između nepoznatih tijela do zadnje stanice, u slamove i predgrađa, u četvrti s kolibama od blata na koje su upozoravali svi vođiči. U Lagosu mu se od smrada pseće crkototine na rubu nekog trga okrenuo želudac, djeca su ga smijući se promatrala kada je naslonjen na zid povraćao – no nikada nije bio napadnut ili pokraden. Bio je, kako Lothar sada misli, dok blage padine Rhöna protječu kraj njega, nedodirljiv. I svaki je put nekako uspio pronaći put do hotela, na vrijeme se pojaviti na polazak autobusa za zračnu luku, obrijan i u uniformi koja mu je pristojno stajala, lijevom rukom vukući kofer, a njegovi su ga kolege kao i uvijek srdačno pozdravljali.

Ni Ruth nije ništa rekla. Pola je noći sa sofe promatrao njihanje grana breze i kada je potom oteturao stepenicama, tiho kako ne bi probudio Mertena, i pažljivo se uvukao u krevet uz nju, gledala ga je širom otvorenih očiju. Čekao je da nešto kaže, gledao je ruku prekrivenih na prsima sjene svojih stopala na kosini krova, a kada je opet pogledao prema njoj, oči su joj bile zatvorene.

U to je vrijeme svakodnevno računao s tim da će ga ponovno uhvatiti ukočenost koja ga je nekoliko tjedana nakon Jakobove smrti prikovala za krevet. Tada se danima nije mogao kretati. Boljele su ga kosti kao da ih netko zarezuje nožem, njegova je koža postala porozna i napeta, kao da neki nepoznati organ

odbacuje supstancu koja muči njegovo meso. Strahovao je da će mu otkazati noge, da za vrijeme leta više neće imati snage pokretati potrebne papučice. Ali to se nije dogodilo. Učinio je što se moralo učiniti. No rasla je njegova osjetljivost na zvukove, i njegova razdražljivost.

“Hej”, povikao je iz kokpita kada je tehničar popravljajući jedan pretinac netom prije polijetanja za Singapur odvijaćem glasno zagrebao po metalnoj površini. “Hej, početniče, mora li to tako glasno?”

Muškarac odloži svoj alat.

“Postoji li neki problem?”

“Postoji. Vaša me nesposobnost žircira.”

“Molim”. Pomirljivo podigne ruku. “Nema razloga za drskost.”

Muškarac je bio nizak, pognut, nosio je tamnoplavi kombinezon, kosa mu je bila prašnjava i kada se okrenuo kako bi nastavio s poslom, Lothar mu reče:

“Napustite odmah moj avion.”

Tehničar podigne obrve. Kratko je gledao kroz prozor, mašući glavom u nevjerici. Onda se približio, a jedna je domaćica leta sledenog smješka stajala u predprostoru. Tako se približio da se Lothar mogao vidjeti u njegovim očima, muškarca s plavim okovratnikom koji je nosio smiješnu kapetansku kapu.

“Vaš avion?”, ponovi pa se udalji, a domaćica leta žurno počne slagati novine na pokretna kolica. Lothar je gledao u pistu. I dok je promatrao ostale avione parkirane na propisanim mjestima i uokolo jureća *follow me* vozila, ponovo je, nakon dugo vremena, postao svjestan uskoće kokpita, zaobljenih zidova, točno izračunatog prostora između glave i svoda, i naslonjača iza njega koji se činio srođen s njegovim leđima. Iznenada je postao svjestan nemjerljive snage ugašenih turbina dok je u unutrašnjosti njegove ruke vibriralo kao da drži ručicu gasa – obje su ruke pritom mirno ležale u njegovu krilu. Pogledao je kopilota, želio nešto reći. Onda opet pogleda pred sebe. Bilo je tako toplo da je zrak nad asfaltom treperio.

Netom kasnije pojavila su se dva policajca zračne luke koji su Lotharu dala da puše u neku spravu te ga zamolila – nakon što je jedan, a potom i drugi očitao rezultat sa zelenog zaslona – da ih slijedi.

Obzirom na njegovu “neuobičajenu životnu situaciju” još su mu jednom ponudili da prijede u management čim započne s terapijom. Odbio je i začuđeno zaključio da je potreba za pićem nestala tek nekoliko tjedana nakon otkaza.

Privlačni kumulusi nadimali su se na nebu. Kada je Lothar stigao u Weyhers, zaustavio se na parkiralištu iza crkve, izašao i ušao u trgovinu u kojoj je prije s Jakobom kupovao zalihe za zajedničke jedriličarske izlete. Neodlučno je hodao između polica, promatrao jednog prodavača koji je klečao pred policom s vinima i slagao boce. Uzeo je u ruku zapakirani kruh s grožđicama te ga ponovno vratio. Na odjelu voća dugo je stajao pred jabukama dok se nije pojavio na kasi s pločicom čokolade. Vani su kroz gusti promet jurili automobili od kojih će većina pratiti zavojitu cestu do Wasserkuppe. Odlučio je da će se voziti uz parkirna mjesta, uz pistu za slijetanje i polijetanje, uz restorane i muzej sve do hangara u kojemu je Jakobov avion stajao na prikolici. Okrenut će se na parkiralištu i voziti unatrag što bliže moguće vratima. Izaći će i uputiti se do prikolice ne obraćajući pažnju na prisutne. Otkočit će kočnicu i polako je vući pored drugih prikolica do izlaza, prikvačiti je, omotati sajlu oko kuke, gurnuti utikač u utičnicu, ući u vozilo. I ako sve bude teklo glatko, nakon nekoliko će trenutaka napustiti teren ne razmijenivši nijednu riječ s nikim. Stojeći na kasi vidio je svog petnaestogodišnjeg sina kako izrazito opušteno, ponosnog osmjeha na licu dolazi do njega preko piste nakon što je izvrsno obavio svoj zadnji let s preprekama.

“Bilo je dobro, zar ne?”

“Prilično.”

Žena na kasi ga prijateljski pogleda.

“Molim?”, reče Lothar.

“Možete li molim vas, postaviti vaše artikle na traku.”

prevela Nataša Medved